

**РЕГЕНЕРАТИВНІ ТА АСИМІЛЯТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ:
МАКРОРЕГІОНАЛЬНИЙ ЗРІЗ**

Розкрито значення лісових ресурсів крізь призму виконання ними екологічних, соціальних та економічних функцій. Проаналізовано стан та організацію лісового господарства, лісокористування та лісовідновлення в Карпатському макрорегіоні. Оцінено існуючі нині регенеративні властивості лісу, вплив на них антропогенного та техногенного навантаження. Запропонована модель організації відтворення лісових земель на засадах сталого розвитку.

Постановка проблеми

Надмірне антропогенне та техногенне навантаження на природні ресурси, включаючи лісові, значно погіршило і ускладнило виконання ними регенеративних та асимілятивних функцій, які призначені їм Світовим Розумом. При цьому, значною мірою порушено баланс інтересів людини і природи, що потребує прийняття адекватних, радикальних заходів на мікро-, мезо- та макрорівнях. Нині гостро назріла потреба створення моделі, моніторингу використання, збереження, покращання та охорони лісових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інтенсивний розвиток багатьох сфер економіки у післявоєнний період призвів до швидкого залучення у виробничий процес багатьох видів природних ресурсів, включаючи лісові. Зазначене призвело до радикальної вичерпності багатьох із них, а також значного загострення екологічних та соціальних проблем. Крім того, надмірне техногенне та антропогенне навантаження на природні ресурси, зокрема лісові, стало основним лейтмотивом зниження їх регенеративних властивостей та асимілятивних функцій. У нових глобальних проектах інтенсивно зростаючої економіки, які дедалі більше вимагатимуть ресурсів (і, насамперед, природних), дуже швидко сформується новий конфлікт інтересів за ці ресурси, подолати який без нового інноваційного піднесення, яке б вело до економічного витрачання ресурсів і масового використання нових інноваційних технологій гуманітарного характеру, буде важко і малоймовірно, оскільки це безконфліктний шлях [1, с. 11]. Йдеться про потребу переорієнтації використання ресурсів сировини, які можна отримати завдяки запровадженню у виробничий процес продуктів інноватики замість традиційних природних. Реалізація зазначеного потребує значно посилити участь державних інституцій у регулюванні процесів використання, збереження, покращання та охорони лісових ресурсів, поліпшення їх екологічних властивостей. Однак механічно

запроваджена в Україні неоліберальна політика не дає можливості цього зробити. В інституціональному аспекті неолібералізм зробив державу і її регулюючу практику публічним ворогом номер один. Маніпулюючи (треба визнати, прекрасно) суспільною думкою через ЗМІ й, на жаль, через частину наукового співтовариства, особливо через економістів, ліберали нав'язують концепцію «малої» (читай: слабкої) держави і мінімізацію її втручання в спонтанні ринкові процеси, хоча саме держава є, поряд з ринком, суперінститутом сучасного господарства [2, с. 61]. Таким чином, бережливе, раціональне відтворення лісових ресурсів значною мірою залежить від рівня участі в цьому процесі державних інституцій, їхніх представницьких органів на місцях. Водночас, запозичена ззовні, чужа модель реформування економіки, що штучно запроваджена в Україні, не дає можливості цього зробити. Йдеться про те, що Україна як держава, що рухається від директивно-планової економіки до ринкової, потерпає не тільки від негативних ефектів лібералізації, але й від рудиментів старої системи (схильності до патерналізму, монополізації деяких видів виробництва, відсутності культури бережливого господарювання та ін.), які, поєднуючись з лібералізацією, дають неочікувані ефекти [3, с. 45]. Саме цим значною мірою пояснюється надмірна вирубаність лісів, обміління, зникнення та забрудненість багатьох видів водних джерел, вкрай виснажливий характер експлуатації всього різноманіття природних ресурсів. Зрозуміло, що існуюче нині деструктивне їх використання негативно впливає на регенеративні та асимілятивні властивості не лише лісу, а й інших видів ресурсів природи, співіснування яких збалансоване між собою. Окремі вчені вбачають відновлення властивостей природних ресурсів, включаючи ресурси лісу, у формуванні в суспільстві нових цінностей. На їх думку, саме цінності, у тому числі нематеріальні (духовні, гуманітарні, інтелектуальні тощо), володіють створюваним потенціалом і здатністю проявляти його роль, якщо у цьому реально зацікавлені людина (людство), країни та народи [4, с. 87]. Ми повністю поділяємо думку автора про те, що збереження природи, її раціональне використання значною мірою залежать від сформованих у суспільстві морально-етичних цінностей. Слід зазначити, що існують й інші напрямки досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, які стосуються лісу. Це екологічні, економічні, соціальні проблеми, що виникають у процесі відтворення лісових ресурсів, процеси збалансованості економічних і екологічних законів тощо. Разом з тим, проблеми відновлення регенеративних та асимілятивних функцій лісу залишаються поки що недостатньо дослідженими. Особливо це стосується лісів Карпатського макрорегіону.

Постановка завдання

Дослідити найважливіші чинники, які призводять до погіршення регенеративних та асимілятивних функцій лісових ресурсів. Запропонувати шляхи розв'язання досліджуваної проблеми.

Результати дослідження

Лісові ресурси, як відомо, є однією з найважливіших складових природи, які органічно взаємопов'язані з Всесвітом, людиною. Їх відтворення потребує обов'язкового дотримання збалансованості, яка може бути забезпечена (або порушена) завдяки усвідомленим діям гомосу. Зазначене потребує одночасного дотримання та поєднання вимог економічних, гностичних, онтологічних та інших законів, за допомогою яких досягається збалансованість розвитку природних ресурсів, а також забезпечуються життєві потреби людини. Саме від того, якою мірою суспільством враховуються загально планетарні закони суспільного буття та розвитку, залежить рівень виконання лісовими та іншими природними ресурсами регенеративних та асимілятивних функцій. Щодо регенеративних функцій лісових ресурсів то їх умовно можна поділити на дві групи. Перша – полягає в тому, що завдяки лісоресурсам забезпечується потреба в лісодеревині для побутових потреб та потреб підприємницької діяльності. Виконання зазначених функцій лісом забезпечується завдяки належній організації відтворення лісу. Йдеться про раціональну організацію використання, збереження, покращання та охорону лісів, суть якої полягає в одночасному збалансованому дотриманні та розв'язанні не лише економічних, а й екологічних і соціальних завдань. Складність полягає в тому, що такі вимоги мають стати обов'язковими та усвідомленими для кожного громадянина, підприємця, бізнесмена, провладних і політичних діячів на мікро-, мезо- та макрорівнях. Порушення збалансованості цих вимог через надання пріоритетності одному з означених завдань, зокрема економічних, неминуче призводить або призведе в перспективі до погіршення екології та загострення соціальних проблем.

Дисбаланс найбільш часто спостерігається між економічними інтересами гомосу та екологією, оскільки економічне зростання в нинішніх умовах, як правило, досягається завдяки додатковому, інколи надмірному залученню у виробничий процес природних ресурсів, зокрема лісу. Результатом цього у Карпатському макрорегіоні після Другої світової війни стало масове вирубування лісодеревини, що призвело до збільшення кількості руйнівних повеней, порушення та знищення багатьох видів фаунистики та флориністики, появи дефіциту в лісодеревині. Наявні лісові ресурси нині вже не в змозі виконувати регенеративні функції та забезпечувати потреби суб'єктів підприємницької діяльності лісодеревиною.

Зменшення запасів дерева в гірських Карпатах стало однією з причин зниження асимілятивних функцій лісових ресурсів. Ліс уже не може асимілювати

шкоду, яку завдають йому споживацькі, неусвідомлені, хижацькі екологічні інтереси суб'єктів підприємницької та бізнесової діяльності, а також окремі високопосадові провладні чиновники. Мова йде не лише про надмірне вирубування лісу, що обмежує екстенсивне виконання ним регенеративних і асимілятивних функцій, а про значне збільшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, в результаті чого зростає інтенсивне навантаження на лісові землі (табл. 1).

Таблиця 1. Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря у Карпатському макрорегіоні*

(тис. т)

	1995	2000	2005	2006	2007	2008
Закарпатська	36,7	40,7	65,7	70,7	88,2	91,4
Івано-Франківська	325,7	184,7	252,2	318,4	325,2	298,3
Львівська	239,6	192,9	187,6	206,7	253,1	266,8
Чернівецька	35,0	35,1	33,6	32,7	45,9	43,3
Разом по макрорегіону	637,0	453,5	539,3	628,5	712,4	699,8
Україна	7483,5	5908,6	6615,6	7027,6	7380,0	7210,3

Джерело: * Див. Стат. збірник: Україна у цифрах у 2009 році/ Державний комітет статистики України.

Зростання обсягів викидів шкідливих речовин призводить також до масового всихання дерев, появи раніше невідомих хвороб та шкідників, що негативно впливає на виконання регенеративних та асимілятивних функцій лісових ресурсів. Не сприяє збільшенню площ лісових угідь також заготівля ліквідної деревини у лісах Карпат. Незважаючи на декларативну заборону вирубки ліквідної деревини, обсяги її заготівлі за останні 10 років практично не зменшуються, про що переконливо засвідчують дані таблиці 2.

Таблиця 2. Динаміка заготівлі ліквідної деревини у Карпатському макрорегіоні*

(тис. м³)

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Закарпатська	906,7	1055,2	968,9	1064,3	1032,3	1010,0	1117,2	953,4	905,2
Івано-Франківська	518,0	583,1	682,1	747,7	784,6	826,3	950,5	864,7	839,3
Львівська	774,1	807,0	860,8	1034,6	1036,2	1126,9	1244,7	1165,9	960,4
Чернівецька	569,3	654,5	739,6	834,4	804,3	826,0	920,9	866,1	821,8
Разом по макрорегіону	2768,1	3099,8	3251,4	3681,0	3657,4	3789,2	4233,3	3850,7	3526,7

Джерело: * Див. Стат. збірник: Україна у цифрах у 2009 році/ Державний комітет статистики України.

Треба зазначити, що нині в 4 областях України (з яких 2 – за адміністративно-територіальним поділом є найменшими) заготовляється понад четверту частину ліквідної деревини. Зазначене призводить до виснажливого відтворення лісоресурсів, погіршує екологію, а також спричиняє соціальні негаразди для місцевих мешканців. Таким чином, зменшення регенеративних та асимілятивних функцій лісу в Карпатському макрорегіоні за аналізований період проходило через вплив на них екстенсивного фактора – фізичного знищення лісодеревини.

Регенеративні та асимілятивні функції лісових ресурсів забезпечують також умови популяції флори і фауни, належне функціонування інших видів природних ресурсів. Завдяки збалансованим, відновним властивостям лісу успішно розвивається та зберігається значна частина рослинного світу, оскільки саме природні особливості цього ресурсу забезпечують умови їх життя. Практика засвідчує, що вирубування лісу або знищення лісових земель неминуче призводило до депопуляції багатьох видів рослин, а також до зменшення або втрати ними регенеративних та асимілятивних функцій.

Зниження відновлюваних властивостей лісу, його фізичне знищення призводять також до інтенсифікації депопуляційних процесів тваринного світу. Дикі звірі, птахи, що адаптувалися до мікроклімату лісу, інших його природних властивостей, при їх втраті також, як правило, зазнають негативних депопуляційних процесів. Йдеться про те, що значна частина з них втрачає властивості розмножуватися і з часом перестає існувати. Саме втрата значною частиною лісу регенеративних та асимілятивних функцій є однією з причин зменшення популяції диких звірів, птахів, які раніше масово водились у лісах гірських Карпат.

Слід зазначити, що зменшення популяції тваринного світу, досліджуваного макрорегіону спричинено також негативною, шкідливою діяльністю багатьох підприємств хімічної, паливно-енергетичної промисловості, розширенням багатьох видів шкідливих та небезпечних виробництв на угіддях, які раніше належали лісгосподарському сектору, розміщенням безпосередньо у лісах Карпат підприємств військово-промислового комплексу. Разом з тим, нині переважна частина з цих підприємств і виробництв у Карпатському макрорегіоні не працює. Більш ніж очевидно, що припинення їх діяльності мало би призвести до зростання популяції флори і фауни. Однак, цього не спостерігається, що ще раз переконує: продовження депопуляційних процесів є результатом зменшення регенеративних і асимілятивних властивостей лісу. Зважаючи на це, доцільним є, на нашу думку, запровадження постійного моніторингу підприємств, які завдають шкоду лісу та призводять до погіршення його регенеративних і асимілятивних властивостей.

Відновлення відтворювальних природних властивостей лісу в досліджуваному макрорегіоні слід розпочати з обстеження та реєстрації

підприємств усіх сфер національної економіки незалежно від підпорядкованості та форм власності. Завдяки цьому можна буде створити банк даних про рівень впливу кожного з них на процеси, пов'язані зі збереженням, покращанням та охороною лісів. Ті підприємства, які завдають шкоду лісу, що полягає в зменшенні його природних регенеративних функцій, унеможливило асимілятивні процеси, необхідно закрити, навіть не зважаючи на високі економічні показники господарювання.

Поліпшення регенеративних властивостей лісу в Карпатському макрорегіоні потребує проведення ще одного важливого заходу, який визрів уже давно. Йдеться про перегляд існуючих норм і нормативів, які стосуються допустимого рівня забрудненості та засміченості лісів. Слід зазначити, що вони були сформовані ще в умовах командно-адміністративної моделі організації лісокористування, лісовідновлення, лісозбереження й успішно були перенесені (існують донині) в економіку природних ресурсів незалежної України. Нині вони вже не можуть належним чином виконувати завдання збереження та відновлення регенеративних і асимілятивних природних функцій лісу, а тому потребують трансформації.

На часі також назріла потреба посилення відповідальності суб'єктів господарювання за забруднення та засмічення лісів. Насамперед, це стосується підвищення розмірів штрафів за завдану шкоду лісовим ресурсам. З цією метою у вітчизняну практику організації лісових ресурсів доцільно ввести нормативи та обмеження використання лісу, а також законодавчу відповідальність за порушення екології, що нині має місце у транскордонних країнах Карпатського макрорегіону.

Існуюча нині міжнародна практика відповідальності за забруднення та засмічення природи, зокрема річок у Закарпатській області, засвідчує, що запровадження високих розмірів штрафних санкцій, якими нині користуються транскордонні країни, зобов'язує місцеву владу запроваджувати рішучі кроки зі зменшення забрудненості річок, а також берегів, які прилягають вздовж них. Боязнь бути оштрафованим за ігнорування вимогами дотримання чистоти, спричинила побудову на ріках Закарпаття уловлювачів сміття, пластикової тари тощо. Посилення вимог, нормативів, розмірів штрафів, а також стимулювання потреби дотримання санітарних норм, збереження чистоти лісу до всіх суб'єктів підприємницької діяльності стане першим дієвим кроком на шляху покращення регенеративних та асимілятивних функцій лісових ресурсів.

Наші дослідження засвідчують, що зменшення (втрата) відновлюваних природних властивостей лісу, погіршення його асимілятивних функцій є результатом діяльності також господарств населення, окремих громадян. Саме завдяки їм, а не суб'єктам підприємницької діяльності нині значні частини лісу, лісових галявин стали неконтрольованими звалищами сміття, пластикової тари, різного роду побутового непотребу. Причому, з кожним роком цей процес

швидко поширюється, стає неконтрольованим з боку місцевих чиновників і громадськості. Насамперед, це стосується невеликих лісових площ, які знаходяться в межах населених пунктів або відносно недалеко розміщені від них. Складається враження, що ці землі нині є безгосподарними, неконтрольованими спеціалізованими лісовими управлінськими органами, а також місцевою владою, оскільки ніхто з них не несе відповідальності за забруднення та засмічення лісових ділянок. Окрім того, значна частина лісового фонду часто потрапляє під самовільні вирубки. Зрозуміло, що такі лісові площі, характер їх використання, збереження та охорони не сприяють покращанню відновлювальних властивостей лісодеревини.

Відновлення регенеративних та асимілятивних функцій лісу, що порушені внаслідок негативного впливу на них побутового сектора, слід розпочати, насамперед, з передачі таких лісових площ у комунальну власність, власність сільських (селищних рад). Таким чином, офіційно в законодавчому порядку буде встановлено реального власника місцевих лісових земель.

Наступним, не менш важливим заходом на шляху поліпшення екології лісу, дотримання санітарно-гігієнічних вимог і чистоти є організація місцевою владою заходів з прибирання територій лісових земель, а також створення умов недопущення їх забрудненості та засміченості впродовж тривалого часу. Йдеться про вироблення адекватної моделі, яка б посилила відповідальність за дотримання вимог чистоти лісових земель з боку як сторони місцевих органів самоврядування, так і населення. З цією метою слід створити організовані пункти (причому, вони повинні працювати постійно, а не разово, час від часу) зі збирання, складання, вивезення та переробки побутових і промислових відходів.

Радикальним заходом, на наше переконання, у низці заходів з відновлення регенеративних і асимілятивних властивостей лісових ресурсів є привиття населенню усвідомленої потреби не шкодити природі, бережливо відноситися до лісу, води, інших нерукотворних багатств Світового Розуму. З цією метою слід розгорнути широку просвітницьку роботу серед дітей, починаючи з дошкільних і шкільних освітніх установ. Це аксіома, без усвідомлення якої поліпшити взаємовідносини між населенням і природними ресурсами практично неможливо. Примусові, заборонені заходи, великі розміри штрафів за порушення цивілізованих вимог, які стосуються взаємовідносин між гомосом і лісом, є відносно просвітницьких – додатковими, разовими. Саме молоде покоління покликане по-новому будувати своє ставлення до ресурсів лісу, води, всього складу фауністики і флориністики. Реалізація зазначеного стане можлива завдяки запровадженню в навчальний процес нових навчальних предметів, зокрема «Природа рідного краю», «Про взаємовідносини людини і природних ресурсів» тощо. Головне при цьому – прищеплювання молодому поколінню потреби бережного відношення до ресурсів природи, включаючи лісоресурси. Саме тоді вдасться певною мірою досягти оптимальності взаємовідносин потреб гомосу та

лісових ресурсів як однієї з найважливіших передумов реанімації їх регенеративних та асимілятивних властивостей.

Формування якісно нових відносин між гомосом і природними ресурсами як базового чинника покращання лісокористування та лісовідновлення в Карпатському макрорегіоні буде тривалим і складним процесом, оскільки доведеться ламати стереотипи, що прищеплювалися декільком поколінням людей.

Історична ретроспектива формування і прищеплювання гомосу бережливого, гуманного ставлення до лісу в Німеччині, Франції, Австрії, Скандинавських країнах засвідчує, що ці процеси тривали десятки, а то й сотні років. Однак, засоби виправдали очікувані результати. Нині тут практично кожен член суспільства вважає за свій громадський обов'язок чесно, доброзичливо, бережно ставитися до ресурсів лісу, всього довкілля. Як результат, регенеративні та асимілятивні властивості лісових ресурсів є значно вищими, порівняно з Карпатським макрорегіоном. Набагато кращими є також стан екології лісів і організація заходів лісовикористання та лісовідновлення. В кінцевому рахунку, досягнута певна збалансованість інтересів гомосу і природних ресурсів дозволила значно краще зберегти фауністику і флориністику, а також досягти високого рівня популяції диких звірів, птахів, відновити місця нересту рибних ресурсів тощо.

Зважаючи на досвід організації лісового господарства, лісовикористання та лісовідновлення у високорозвинутих країнах, у тому числі транскордонних, – доцільним є запозичення та перенесення його в Україну. Реалізація зазначеного потребує побудови загальнодержавної програми формування в суспільстві якісно нового ставлення до природних ресурсів, включаючи ресурси лісу. Зрозуміло, що на її реалізацію потрібно державне фінансування, а також, що дуже важливо, залучення засобів масової інформації. Йдеться про запровадження в програми радіо, телебачення, кіно спеціальних передач, які б прищеплювали у суспільстві потребу бережливого та дбайливого ставлення до лісу, лісових ресурсів. Виправданою буде також практика періодичного висвітлення у пресі проблем, які виникають у процесі організації лісокористування та лісовідновлення внаслідок зростання антропогенного та техногенного навантаження. На увагу заслуговує також висвітлення позитивного досвіду організації поліпшення відновлювальних властивостей лісу в межах тих чи інших територій нашої держави. На нашу думку, тут вагома роль має бути відведена державі та місцевим органам самоврядування, які володіють усіма засобами впливу на організацію виховного процесу в суспільстві, а також можуть спрямувати в потрібному руслі роботу засобів масової інформації. Разом з тим, виконання зазначених функцій державними інституціями може мати певний супротив, зумовлений практично повною приватизацією та комерціалізацією теле-, радіо частот, газет, журналів тощо. Нині, на жаль, зміст та структура інформаційного

простору в Україні спрямовані на досягнення бізнесових інтересів, пропаганду насилля, прищеплення західних аморальних цінностей, завдаючи тим самим значну шкоду суспільству, особливо молодому підростаючому поколінню. Подолати інформаційний деструктив в Україні може тільки держава та її представницькі органи на місцях. Саме держава, а не хто інший має для цього відповідні структури, кошти, управлінський апарат. Саме вона має впливати на формування якісно нових цінностей, нового ставлення власного народу до ресурсів лісу. Засоби масової інформації мають слугувати не потребам лобювання політичних інтересів окремих політиків, владних структур, а прищеплювати в суспільстві усвідомлену думку зберігати та примножувати лісові ресурси, що є однією з найважливіших умов зростання міцності України як титульної держави в світі.

Поліпшення (відновлення) регенеративних та асимілятивних властивостей лісових ресурсів не повинно здійснюватись хаотично, безсистемно. Йдеться про вироблення певного стандарту, еталона використання, збереження, покращання та охорони лісових ресурсів. Таким стандартом, на нашу думку, є розроблена та прийнята світовою спільнотою Концепція сталого (стійкого) розвитку, лейтмотивом якої є одночасне та успішне розв'язання екологічних, соціальних та економічних проблем у зв'язку з організацією лісового господарства, лісокористування та лісовідновленням. Йдеться про побудову цілісної, мобільної, дієвої програми, яка би слугувала базовим орієнтиром відновлення регенеративних властивостей лісових ресурсів у Карпатському макрорегіоні. При цьому форма, зміст, структура цього документа повинні передбачати участь у його запровадженні кожного регіону, населеного пункту, громадянина. Завдяки цьому вдасться забезпечити реальну участь усіх в організації заходів розширення та збільшення лісових насаджень, покращання екології, а також поліпшення виконання лісовими ресурсами соціальних і економічних функцій. Нині ж, поки що, теоретичні методологічні, прикладні засади стійкого розвитку використання, збереження, покращання та охорони лісових ресурсів в Україні, включаючи Карпатський макрорегіон, мають декларативний, популістський характер, про що переконливо засвідчує подальше погіршення регенеративних і асимілятивних властивостей лісу.

Висновки

Надмірне антропогенне та техногенне навантаження на лісові ресурси, існуючі донині невизначеності щодо організації лісогосподарювання в Карпатському макрорегіоні спричинили значне погіршення екології, а також регенеративних і асимілятивних властивостей лісу. Зазначене стало однією з причин не лише зниження відновлюваних функцій лісодеревини, а й втрати недревних властивостей лісових ресурсів. Насамперед це стосується зникнення

багатьох видів диких звірів, представників рослинного світу, що десятки, сотні років množились у лісах гірської та передгірської зон Карпат.

Погіршення регенеративних і асимілятивних функцій лісових ресурсів у досліджуваному макрорегіоні спричинено, насамперед, заходами масової індустріалізації Карпатського краю, який, зважаючи на свою природну унікальність в Україні, повинен мати зовсім інше цільове призначення. Йдеться про використання лісових ресурсів не шляхом надмірного вирубування лісодревини для потреб виробничої сфери, що особливо інтенсифікувалось у післявоєнний період та в період проголошення ринкової економічної моделі організації лісового господарства, а про інше цільове призначення лісових земель. Насамперед, це стосується збільшення площ лісу взагалі в досліджуваному макрорегіоні та розширення їх для потреб розв'язання соціальних і економічних функцій, досягнення збалансованості між інтересами суб'єктів господарювання та природними ресурсами. Існуючі нині безсистемність, хаос призвели до того, що значна частина лісових земель уже не в змозі асимілювати шкідливий вплив підприємств і шкідливих виробництв побутового сектора на довкілля, здоров'я населення, флориністику й фауністику. Карпатські ліси нині вже значною мірою втратили та продовжують втрачати також регенеративні властивості внаслідок збільшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, а також збільшення заготівлі ліквідної деревини. Зазначені негаразди в організації лісового господарства, лісовикористання, лісовідновлення, охорони лісових земель потребують нагального прийняття радикальних заходів. Серед них найбільш важливими, на нашу думку, є проведення суцільної інвентаризації лісових земель, лісодревини в межах досліджуваної території для оцінки їхнього нинішнього стану, а також можливостей виконувати регенеративні й асимілятивні функції. Доцільним є також запровадити постійнодіючий моніторинг за екологією лісу. Важливим кроком на шляху до покращання відновлюваних властивостей лісових ресурсів є також проведення переобліку недревних лісових ресурсів, насамперед це стосується рослинного і тваринного світу, чистоти атмосферного повітря тощо.

Покращання регенеративних і асимілятивних властивостей лісових земель сприятимуть також оцінка та аналіз впливу на їх відтворювальний процес підприємств, шкідливих виробництв, існуюча організація управління лісовим господарством. На основі отриманої інформації можна буде розробити заходи з оптимізації їх функціонування, зменшення негативного впливу на відтворювальні функції лісових ресурсів. Аналогічні заходи доцільно провести також до існуючих нині відносин впливу на ліс побутового сектора, населення.

Важлива роль у процесі організації заходів покращання природних властивостей лісових ресурсів у Карпатському макрорегіоні має бути відведена посиленню участі в цьому процесі місцевих органів влади, громадськості, засобів масової інформації. Слід також розгорнути широку просвітницьку та

роз'яснювальну роботу серед місцевого населення, спрямовану на дотримання бережливого, раціонального ставлення до природних ресурсів, усього довкілля. Участь у цьому процесі мають брати також дошкільні та шкільні заклади.

Реалізація засад відродження, збереження та покращання регенеративних і асимілятивних властивостей лісу потребує також запровадження у Карпатському макрорегіоні «Концепції сталого розвитку».

Література

1. Геєць В. Конфігурація геополітичної карти світу та її проблемність / В.Геєць // Економіка України. – 2011. – №1. – С.4–15.
 2. Гж. Колодко. Неолиберализм и мировой экономический кризис / Гж. Колодко // Вопросы экономики. – 2010. – №3. – С. 56–64.
 3. А. Грищенко. Методологічні основи модернізації України /А. Грищенко // Економіка України. – 2011. – № 1. – С. 38–41.
 4. Юрчишин В.В. Село і селяни України в системі історично і суспільно зумовлених вітчизняних національних цінностей / В. Юрчишин // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 87–99.
-
-